

Peşə təhsili müəssisələri üzrə əsas fəaliyyət göstəriciləri ilə bağlı beynəlxalq təcrübə

Peşə və ömürboyu təhsil şöbəsinin mütəxəssisi

Günel Mehman qızı Fərəcova

e-mail: g.ferecova@arti.edu.az

Ümumi orta təhsil və tam orta təhsil bazasından müxtəlif peşələr üzrə əmək bazarının tələbatına uyğun olaraq ixtisaslı işçi kadr hazırlayan təhsil pilləsi peşə təhsilidir.

Müxtəlif sahələrdə çalışmaq və yaxud yaxşı mütəxəssis olmaq üçün mütləq şəkildə ali təhsilə malik olmaq zəruri deyil. Müəyyən peşə ixtisası üzrə biliklər əldə etməklə də sosial-iqtisadi həyatın müəyyən sferalarında əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq mümkündür.

Peşə təhsilinin məqsədi əmək bazarının tələbatına uyğun olaraq orta məktəbi bitirən şəxslərin əmək bazarına ixtisaslı kadr kimi daxil olmalarını təmin etməkdir. Müasir dövrdə peşə təhsili ölkənin sosial-iqtisadi inkişafına təkan verən əsas amillərdən biridir. Peşə təhsili almaq maliyyə baxımından da səmərəlidir. Belə ki, peşə təhsili proqramları bir il və ya daha az müddətdə tamamlandığı üçün təhsil xərcləri də az olur.

Ölkəmizdə əmək bazarının tələblərinə uyğun ixtisaslı kadrlar hazırlayan peşə təhsili sisteminin inkişaf etdirilməsi sahəsində ölkə Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli Fərmanı ilə "Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi" təsdiq edilmişdir. Strateji yol xəritəsinə uyğun olaraq peşə təhsilinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, daha çox məzunun bu təhsil pilləsinə cəlb edilməsi, qeyri-formal yollarla əldə edilmiş səriştələrin tanınması, məzmunun yenilənməsi, mühəndis-pedaqoji heyətin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və stimullaşdırılması, peşəkarlığının artırılması istiqamətində tədbirlər hazırda davam etdirilməkdədir.

Müasir dövrdə inkişaf etmiş ölkələr texniki peşə məktəblərində yalnız ənənəvi "sənətkarlar və ya ustalar" hazırlamırlar, onlar yüksək bilik və bacarığa malik ixtisaslı kadr hazırlığını həyata

keçirirlər. Bəs günümüzün əmək bazarında hansı mütəxəssislərə daha çox ehtiyac var? Cəmiyyət inkişaf etdikcə, texnologiyada ona uyğun dəyişib inkişaf edir, yeni texnologiyaların tətbiqi genişləndikcə mütəxəssislərə olan tələblər də dəyişir. Bu gün işəgötürənlər işçinin peşəkarlıq xüsusiyyətləri ilə yanaşı, onun ünsiyyət mədəniyyətini, xarici dil və İKT sahəsində bacarıqlarını, yaradıcılıq imkanlarını da nəzərə alır.

Texnologiya və sənayeləşmənin inkişaf etdiyi ölkələrdə yeni texnoloji sistemlərin kütləvi tətbiqi xüsusi keyfiyyətlərə malik insan kapitalının yetişdirilməsinə ehtiyac yaratmışdır. Keyfiyyətli mütəxəssisin yetişdirilməsi üçün həm də müasir tələblərə cavab verən yeni məzmunlu peşə təhsili qurulmalı və bu zaman təhsilənlərə müasir texnoloji metodların mənimsədilməsi əsas götürülməlidir.

Təhsil sahəsində davamlılığın təmin edilməsi məqsədilə “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası” təsdiq edilmişdir. Strategiyanın əsas məqsədi ölkədə keyfiyyət nəticələri və əhatəliliyinə görə dünya ölkələri sırasında qabaqcıl mövqə tutan təhsil sisteminin yaradılması, təhsilin məzmununun, kadr hazırlığının, idarəetmə sisteminin, infrastrukturun və maliyyələşmənin qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə və Azərbaycanın inkişaf konsepsiyasına uyğun yenidən qurulması və ölkənin davamlı inkişafının təmin edilməsidir.

Strategiyanın həyata keçirilməsi nəticəsində gənclərin təhsilə alma imkanlarının genişləndirilməsi, müasir idarəetmə modellərinin tətbiqi, kadr potensialının gücləndirilməsi, təhsil müəssisələrinin kadrlarla təminatı, müəllim fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi, dərslik və dərs vəsaitlərinin hazırlanması, maddi-texniki və tədris bazasının müasirləşdirilməsi sahəsində əhəmiyyətli nailiyyətlər əldə edilmişdir.

Beynəlxalq təcrübədə peşə təhsili sistemi çoxşaxəli və çevik olmaqla yanaşı, həm əhalinin bütün təbəqələri üçün əlçatandır, həm də işəgötürən təşkilatlarla sıx əlaqədə fəaliyyət göstərir. Birgə əməkdaşlıq həm təhsil müəssisəsi, həm də işəgötürən təşkilat üçün faydalıdır. Nəticədə təhsil müəssisəsi istehsalat təcrübəsi keçmək üçün əlavə xərclərdən azad olur, işəgötürən işə heç bir yerə getmədən öz müəssisəsində ona lazım olan səriştəli, sertifikatlı mütəxəssisə sahib olur. Peşə təhsilinin şəxslər üçün maraqlı, cəlbədicilə olması onun keyfiyyətindən ciddi dərəcədə asılıdır.

Keyfiyyət nədir? Təhsilin keyfiyyəti dedikdə nə başa düşülür? Keyfiyyət necə ölçülür?- Avropa Keyfiyyətə Nəzarət birliyinə görə keyfiyyət hər hansı bir məhsul və ya xidmətin müəyyən ehtiyaclarını təmin etmə qabiliyyətini ortaya qoyan xüsusiyyətlərin məcmusudur.

Keyfiyyət hər bir müəssisənin iş prosesində maraqlı olduğu əsas faktordur. Bu yüksək idarəçilik mədəniyyəti və hər kəsin öz işində məsuliyyətli olmasını tələb edir, keyfiyyət bir biznesin inkişafının ən vacib elementidir. Təhsildə keyfiyyət məfhumu günümüzdə ən vacib amillərdən biridir. Təhsil sahəsində aparılan bütün islahatların məqsədi də məhz onun keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yönəlmişdir. Çünki həm dövlətin, həm cəmiyyətin, həm də təhsilənlərin təhsil sistemində sosial tələbi keyfiyyətli təhsildir. Təhsilin keyfiyyəti əldə olunan nəticələrin əvvəlcədən müəyyən edilmiş meyarlara (standartlara) uyğunluq dərəcəsi ilə təyin olunur. Deməli təhsilənlərin təlim nəticələri təhsilin keyfiyyətinin müəyyənəndirilməsinin əsas göstəricisidir. Beləliklə, təhsildə keyfiyyətin müəyyən olunması təhsilənlərin nailiyyətlərinin obyektiv qiymətləndirilməsi ilə şərtlənir. Obyektiv qiymətləndirilmə keyfiyyəti üzə çıxaran əsas vasitələrdən biridir. Təhsilənlərin təlim nəticələrindən çıxış edərək müəllimin tədris fəaliyyəti, təhsil müəssisələrinin, təhsili idarəetmə strukturlarının və bütövlükdə ölkənin təhsil sisteminin fəaliyyətini də qiymətləndirmək mümkündür.

Peşə təhsilinin keyfiyyətini ölçmək üçün əsas göstəricilərdən biri məzunların əmək bazarında uğurlu olmalarıdır. Müxtəlif ölkələr peşə təhsilinin keyfiyyətini ölçmək və qiymətləndirmək məqsədilə fərqli indikatorlar tətbiq edirlər. Məsələn **Rumıniya** təhsilində texniki peşə təhsili və təliminin keyfiyyəti (TPTT) sistemi, təlim proqramının və onun təminatçısının xüsusiyyətlərinin məcmusu kimi müəyyən edilir.

Bu ölkədə TPTT keyfiyyət prinsipi keyfiyyət meyarlarına əsaslanan bir sıra performans deskriptorlarından ibarətdir. Performans deskriptorları keyfiyyət standartlarının göstəriciləri ilə əlaqəlidir.

PTT təminatçılarının və onların təlim proqramlarının fəaliyyətinə əsaslanan keyfiyyət prinsipləri yeddi sahədə strukturlaşdırılmışdır.

Avropanın elementləri Ümumi Keyfiyyət Təminatı Çərçivə	Milli Keyfiyyət daxilində Keyfiyyət Prinsipləri Peşə təhsilində Təminat Çərçivəsi və təlimi
Metodologiya	1. Keyfiyyətin idarə edilməsi
Planlaşdırma	2. Rəhbərliyin öhdəlikləri 3. Resursların idarə edilməsi 4. Təlim proqramının layihələndirilməsi, işlənilib hazırlanması və yenidən işlənməsi

İcra	5. Tədris, təlim və öyrənmə 6. Öyrənmənin qiymətləndirilməsi və sertifikatlaşdırılması
Qiymətləndirmə	7. Keyfiyyətin qiymətləndirilməsi və təkmilləşdirilməsi
Təftiş	Keyfiyyətin idarə edilməsi Keyfiyyətin qiymətləndirilməsi və təkmilləşdirilməsi

Keyfiyyətin idarə edilməsi – bu mərhələdə rəhbərlik təşkilatın missiyasını, vizyonunu və dəyərlərini müəyyənləşdirir. Konsultativ proseslərdən sonra Qiymətləndirmə və Keyfiyyətə Təminat Komissiyası keyfiyyət təlimatını hazırlayır və (bütün siyasət və prosedurların, strateji və əməliyyat planlarının və keyfiyyət təminatı ilə bağlı sənədlər) prosedurların icrasına nəzarət edir.

Rəhbərliyin öhdəlikləri – rəhbərlik keyfiyyətin təminatında fəal iştirak edir. Öyrənmə proqramlarını maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq çərçivəsində inkişaf etdirir. Müvafiq məlumatlar müntəzəm olaraq toplanır, saxlanılır və təhlil edilir və maraqlı tərəflərə çatdırılır.

Resursların idarə edilməsi (fiziki və insan) – təşkilat tələbələri təhlükəsiz şəraitlə təmin edir. Tədris otaqları lazımi qaydada təchiz olunub və kollektivə cavab verir. Tələbələr resurslar, tədris metodları və s. ilə təmin olunur. Kadrlar aydın meyarlar əsasında işə götürülür (minimum ixtisas və təcrübə ilə bağlı standartlar) Təşkilat vəzifə təlimatlarını müəyyən edir, işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi şəffafdır, kadr siyasətinə işə qəbul proseduru və davamlı təlim proqramları daxildir.

Təlim proqramlarının dizaynı, inkişafı və yenidən nəzərdən keçirilməsi – təşkilat tələbələrin və işçilərin ehtiyaclarını ödəmək üçün təlim proqramlarının təkmilləşdirilməsi ilə məşğul olur. Öyrənmə proqramları tələbə üzərində cəmlənir.

Tədris, təlim və öyrənmə – təşkilat təlim proqramlarına bərabər çıxışı təmin edir. Hər cür ayrı-seçkiliyin qarşısını almaqla bütün tələbələri dəstəkləyir. Tələbələr təlimin təmin edilməsi haqqında məlumat və effektiv məsləhəti karyera rəhbərliyindən alırlar. Tələbələrin hüquq və vəzifələri aydın şəkildə müəyyən edilmişdir. Əsasən tələbə mərkəzli tədris və təlim metodları istifadə olunur. Tələbələr öz təlim prosesinə görə məsuliyyət daşımağa təşviq olunurlar.

Öyrənənin qiymətləndirilməsi və sertifikatlaşdırılması – effektiv prosesləri inkişaf etdirir. Tələbələrin tərəqqisini dəstəkləmək üçün öyrənmənin qiymətləndirilməsi və monitorinqi təşkil edilir. Qiymətləndirmə və sertifikatlaşdırma milli standartlara və qanunvericilik tələblərinə cavab verir.

Keyfiyyətin qiymətləndirilməsi və təkmilləşdirilməsi – təşkilatın fəaliyyəti qiymətləndirilir və monitorinq edilir. Qiymətləndirmə prosesi vasitəsilə zəif cəhətlərin müəyyən edilməsindən sonra təkmilləşdirilməsi tədbirləri hazırlanır. Bunlar keyfiyyətin yeni dövrünün bir hissəsi kimi həyata keçirilir və monitorinq edilir.

PERFORMANS TƏSVİRİ NƏDİR?

Hər bir keyfiyyət prinsipi keyfiyyət meyarlarına əsaslanan bir sıra performans deskriptorlarından ibarətdir. Avropa Ümumi Keyfiyyət Təminatı çərçivəsində peşə təhsili və təliminin keyfiyyətinin təmin edilməsi və təkmilləşdirilməsi tələbləri verilmişdir. Performans deskriptorları keyfiyyət standartlarının göstəriciləri ilə əlaqələndirilir (Aşağıda korrelyasiya nümunəsi təqdim olunur). Hər bir göstərici bir sıra performansla təyin olunur.

PTT provayderi tərəfindən həyata keçiriləcək fəaliyyətləri təsvir edən deskriptorlar:

Keyfiyyət standartları Göstərici	PTT-də MİLLİ KEYFİYYƏT TƏMİNAT ÇƏRÇİVƏSİ
Tərəfdaşlıqlar İnkişaf	Performans deskriptorları • xarici maraqlı tərəflərlə effektiv tərəfdaşlıq və şəbəkələr inkişaf etdirilir, saxlanılır və müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir;• daxili və xarici maraqlı tərəflər haqqında məlumat (xüsusilə işəgötürənlər) və onların gələcək üçün ehtiyacları və gözləntiləri sistemli şəkildə toplanır;• digər PTT təminatçıları ilə əməkdaşlıqlar inkişaf etdirilir və monitorinq edilir;• digər tərəfdaşlar və yerli hökumət idarələri ilə əlaqə yaradılır (proqramlar və daha

əlçatan öyrənmə (məsələn, nəqliyyat, uşaq baxımı)

- tərəfdaşlıq layihələri və öyrənmə proqramları yerli, regional və mümkün olan yerlərdə, öyrənmədə, iştirak və məşğulluq sahəsində milli və Avropanın inkişafına töhfə verir

Daxili monitoring məktəbin müəyyən edilmiş səviyyəyə çatmaqda çətinliklərini qiymətləndirir. Özünüqiymətləndirmə keyfiyyət təminatında əsas prosesdir və bu proses TPTT provayderləri tərəfindən həyata keçirilir. Sübutlar əsasında öz fəaliyyətini qiymətləndirmək və özünüqiymətləndirmə hesabatını hazırlamaq, zəruri düzəlişləri müəyyən etmək və təkmilləşdirmə planını hazırlamaqdır. TPTT-də Milli Keyfiyyət Təminatı Çərçivəsi özünüqiymətləndirməyə əsaslanır. Özünüqiymətləndirmə özlüyündə məqsəd deyil, davamlı təkmilləşdirmə üçün başlanğıc nöqtəsidir.

Əsas iştirakçılar TPTT-də keyfiyyət təminatına necə töhfə verirlər?

Müəllimlər:

- tələbə mərkəzli tədris metodologiyasından istifadə;
- təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi müntəzəm qiymətləndirmə prosesindən sonra (ən azı illik) tələbə məmnuniyyəti;
- komanda planlaması, ən azı kurikulum səviyyəsində tədris və qiymətləndirmə fəaliyyətləri;
- tələbələrə fərdi dəstək sorğusu;
- məktəb səviyyəsində müəyyən edilmiş tədbirlərin keyfiyyət təminatını bilmək və tətbiq etmək;

Keyfiyyətə Təminat Komissiyası və Qiymətləndirmə:

- TPTT keyfiyyətinin daxili monitoringi;
- TPTT-nin keyfiyyət təminatının koordinasiyası və qiymətləndirmə prosesləri;

Məktəb rəhbərliyi:

- Məktəb Fəaliyyət Planının hazırlanması, aşağıdakı bütün maraqlı tərəflərlə məsləhətləşmə prosesləri və regional və yerli prioritetlərin nəzərə alınması;
- məktəb səviyyəsində keyfiyyətli mədəniyyətin təşviqi;
- tələbələr, valideynlər və işəgötürənlərlə daimi ünsiyyət;

- tədrisin səmərəli saxlanması və öyrənmə resursları;

İşəgötürənlər:

- təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsində iştirak və peşə təhsili və təliminin planlaşdırılmasında təklif;
- yerli inkişaf etdirilən kurikulumun dizaynda iştirak;
- tələbələrin əldə etdikləri bacarıqlarla peşəkar sertifikatlaşdırmada iştirakı;
- peşə təhsili və təliminin təkmilləşdirilməsi üçün təkliflər hazırlamaq;

Məktəb müfəttişləri:

- keyfiyyətin təminatı prosesində məktəblərə rəhbərlik və dəstək;
- keyfiyyətə nəzarət və keyfiyyətin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin formalaşdırılması;
- müəllimlərin peşəkar inkişafına dəstək;
- keyfiyyətin təminatı sahəsində yaxşı təcrübənin yayılması;

Təqdim olunan yanaşmalar aşağıdakıları vurğulamaq məqsədi daşıyırdı:

- ilkin və fasiləsiz peşə təhsili sistemində metodların ardıcılığı;
- peşə təhsili və təliminə inamın şəffaflığı və motivasiyası;

İrlandiya Respublikası aşağıdakı sistem səviyyəli göstəricilərdən meyar kimi istifadə edir.

- təlim keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi;
- iştirakçıların sayı;
- iştirakçıların əldə etdikləri peşə ixtisaslarının sayı və növü;
- iştirakçının sosial bacarıqlar sahəsində irəliləməsi (özünə inam, komanda işi);
- təhsil başa çatdıqdan sonra iştirakçıların olduğu yer (inteqrasiya səviyyəsi məşğulluq);
- məşğulluğun keyfiyyəti və işdən məmnunluq dərəcəsi;
- qarşılıqlı anlaşma və mədəni tolerantlığın miqyası;

Danimarkada Peşə təhsili və tədris idarəsi aşağıdakıları sadalayan keyfiyyət strategiyası planını təsis etmişdir. Peşə təhsili təminatçılarının fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün müəssisə səviyyəsində keyfiyyət göstəriciləri:

idarəetmə alətləri: strateji idarəetmə; dəyişən məqsədlərə uyğunlaşma strategiyaları və ehtiyaclar; təhsil planları və kurikulum işləri; və büdcə məsələləri;

təhsil göstəriciləri: tələbə konsultasiyası; təhsil mədəniyyəti və ətraf mühit

xarici əlaqələr: yerli təhsil və təlim komitələri ilə əməkdaşlıq; digər kolleclər ilə əməkdaşlıq; yerli, regional, milli və beynəlxalq miqyasda;

resurs parametrləri (bölüşdürmə): kursların və xidmətlərin təchizatının planlaşdırılması; iqtisadi idarəetmə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə nəzarət; kadrların iş qəbulu və siyasəti; avadanlıq və fiziki imkanlar; və tələbələrin qeydiyyatı, ötürmə qabiliyyəti və tamamlama dərəcələri

resurs parametrləri (əməliyyat aspektləri): induksiya/rəhbərlik; xüsusi təhsil yardımı; təhlükəsizlik/iş mühiti; imtahanların təşkili; və təbliğat

innovativ və inkişaf fəaliyyətləri: öyrənmənin təşkili; insan resursları siyasəti; təlimçilər üçün peşəkar inkişaf; və təhsilin innovasiyası.

Almaniyada PTT siyasətinin əsas məqsədi tələbələrə uzunmüddətli təhsil verməkdir. Peşə təhsili usta-şagird əlaqəsi yəni “ikili sistem” çərçivəsində həyata keçirilir ki, bu da dünyada müasir şagirdlik təcrübəsinə bənzəyir. Peşə təhsili məktəblərində nəzəri dərslər, təlim müəssisələrində isə praktiki təlimlər keçirilir. Bu gün Almaniyada icbari təhsil 18 yaşın tamamlanması ilə başa çatır. Orta təhsilin birinci pilləsində məktəbi bitirən və tam orta təhsili davam etdirməyən şagirdlər icbari təhsillərinin qalan hissəsini orta təhsil pilləsində başa vururlar. Dual sistemdə tələbələr minimum əmək haqqından aşağı olsalar da işçidirlər. Onlar əmək haqqı alırlar və əmək müqaviləsi ilə qanuni imtiyazlardan istifadə edirlər.

Almaniyada peşə təhsili müəssisələri keyfiyyət göstəricilərinin aşağıdakı növlərindən istifadə edir:

kəmiyyət: məktəbi vaxtından əvvəl bitirənlərin nisbətinin azalması;

bütün məktəb məzunları üçün məşq (praktika) yerinin verilməsi;

dual təlim sistemində məktəbi tərk etmə nisbətini azalması;

keyfiyyət: aztəminatlı hədəf qrupları üçün yeni maliyyələşdirmə modellərinin hazırlanması;

Amerika Birləşmiş Ştatlarında peşə təhsili dəqiq müəyyən edilmiş “sistem” deyil, dağınıq, mərkəzləşdirilməmiş və əlaqəsiz proqramlarla xarakterizə olunur. Amerika Birləşmiş Ştatlarında PTT təminatının əsas vurğusu məktəbdən işə keçiddir. "Tech Prep" adlanan proqramlar tələbələrin orta məktəbdən sonrakı təhsilə birbaşa daxil olduğu əsas yolu təmsil edir. “Tech Prep” orta məktəbdə başlayan, orta təhsildən sonra bir müəssisədə davam edən, iki illik sertifikat və ya iki illik şagirdlik ilə yekunlaşan bir təhsil proqramıdır. “Peşə və Texniki Təhsil” aktı Carl D Perkins tərəfindən qüvvəyə minmişdir. Qanunun məqsədi “Tech Prep” proqramları da daxil olmaqla “Peşə və texniki” təhsil proqramlarını təkmilləşdirməkdir. Onun əsas məqsədi çətin akademik standartların hazırlanması, akademik, peşə və texniki təlimatları birləşdirən fəaliyyətlərin inkişafına kömək etməkdir. Akt, Amerika Birləşmiş Ştatlarında tətbiq olunan və proqramın davamlı təkmilləşdirilməsini təşviq etmək üçün nəzərdə tutulmuş ən əhəmiyyətli performans göstəricilərini müəyyən edir və keyfiyyətə uyğundur.

Carl D Perkins qanunvericiliyinin əsas hesabatlılıq keyfiyyət göstəricilərini aşağıdakı kimi xarakterizə edir:

- tələbənin akademik nailiyyəti;
- tələbənin texniki bacarıq əldə etməsi;
- məzun olması və bitirmə dərəcəsi;
- yerləşdirmə və qeyri-ənənəvi proqramlarda iştirak payının saxlanılması;
- qeyri-ənənəvi məzuniyyət faizi;

Keyfiyyət göstəricilərinin çərçivəsində ayrı-ayrı sistemlərin müəyyən göstəricilərə verdiyi vurğu fərqli olsa da, beynəlxalq PTT sistemlərində istifadə olunan keyfiyyət göstəricilərində daha çox ümumilik var. Bu ümumi xüsusiyyətlər aşağıdakı kimi təqdim edilmişdir:

Maraqlı tərəflər və onların gözləntiləri:

- öyrənənlər - bacarıqlara nail olmaq
- biznes və sənaye - işə hazırlıq
- icma - məsrəflərin effektivliyi
- hökumət (milli, dövlət)
- transformasiya
- menecerlər və PTT müəssisələri (fərdi inkişafı)
- müəllimlər (sənaye təcrübəsi və peşəkar ixtisaslar, peşəkar inkişaf)
- resurslar—öyrənənlərə dəstək (məsləhət, işə qəbul, bələdçilik)
- təlim proqramları, kurikulumlar, məhsullar, innovasiya
- infrastruktur (avadanlıq, sinif otaqları, İT, kitabxanalar)
- inzibati strukturlar və prosedurlar
- idarəetmə strukturu/yanlaşmalar/mədəniyyət
- maliyyə, strateji planlaşdırma, marketinq və əməkdaşlıq—kommunikasiya strategiyaları
- tədris (təcrübələr, üslublar, çatdırılma)
- qiymətləndirmə prosedurları (proqram, müəllim) və tədqiqat
- məşğulluq nəticələri-yerləşdirmə, məşğulluq dərəcələri, qazanclar

Nəticə: Beynəlxalq təcrübədə peşə təhsilinin əsas fəaliyyət göstəriciləri təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, perspektiv inkişaf üçün maliyyələşdirmə və planlaşdırma, innovasiyaların tətbiqi və effektiv nəticələrin alınması, yerli orqanların tələbatlarının ödənilməsi, pedaqoji kadr heyətinin keyfiyyət tərkibinin yaxşılaşdırılması, nöqsanların açığlanması və aradan qaldırılması, təlim-tərbiyə prosesinin iştirakçılarının stimullaşdırılması mexanizmlərindən istifadə, maddi-texniki bazanın inkişafı, zənginləşməsi, monitorinq və s. bir sıra məsələləri özündə əks etdirir.

Deməli, təhsilin keyfiyyəti təhsil müəssisəsinin kollektiv əməyinin nəticəsidir. Müasir dövrdə hər bir müəssisənin fəaliyyətinin keyfiyyəti həyata keçirilən təhsil xidmətlərinin nə dərəcədə təhsilalanların şəxsiyyətinin inkişafını təmin etməsindən və cəmiyyətin təhsil müəssisəsi qarşısında qoyduğu vəzifələrin yerinə yetirilməsindən asılıdır. Bu zaman iki termin – «təlim keyfiyyəti» və «təhsilin keyfiyyəti» bir-birindən fərqləndirilməlidir. Təlim keyfiyyəti dedikdə bu təlim prosesinin nəticəsi kimi qəbul edilərək öz vəzifələrinə münasibətlərindən və tədris-metodik işin təşkilindən, maddi-texniki bazanın səviyyəsindən və şagirdlərin təlimə, müəllimlərin isə öz fəaliyyətlərinə münasibətindən asılıdır.

Beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq Azərbaycanda da peşə təhsilinin keyfiyyətini ölçmək və qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı indikatorların tətbiq olunması tövsiyə olunur.

- müəssisədə qənaətbəxş tədris mühitinin təşkili;

- təhsil müəssisəsində çalışan mühəndis-pedaqoji heyətin peşəkarlığının artırılması;
- təhsil müəssisəsində peşə standartları əsasında tədris proqramlarının hazırlanması və təlim metodologiyasının təkmilləşdirilməsi;
- təhsil müəssisələrinin məzunlarının (ixtisası üzrə) məşğulluq səviyyəsinin artması;
- müəssisənin idarəetmə potensialı və inkişaf səviyyəsində irəliləyiş;
- müəssisədə büdcədən kənar gəlirlərin formalaşdırılması;
- müəssisənin işəgötürənlərlə əməkdaşlığı;

Təhsilin keyfiyyəti isə əlavə olaraq özündə təhsil müəssisəsinin məzunlarına cəmiyyətin münasibəti, onların ixtisas seçimi, ali, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrinə qəbulunun da nəzərə alınmasını tələb edir. Müasir Azərbaycan təhsil konsepsiyasında orta təhsil məqsədyönlü, demokratik şəraitdə biliklərin əldə edilməsi və təhsilalanların həyata hazırlığı kimi başa düşülür.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Məmmədzadə R. Təhsildə keyfiyyət aparıcı istiqamətlərdən biri kimi. “Müəllim” nəşriyyatı, BAKI – 2010 http://anl.az/el/m/mr_tkaibk.pdf
2. <https://edu.gov.az/upload/file/monitorunqveqiymetlendirme/cisishlar/monitorinq-ve-qiymetlendirme-tehsilin-keyfiyyeti.pdf>
3. Quality Assurance in Romanian Technical and Vocational Education and Training. http://archive.erisee.org/downloads/library_romania/framework/Brochure%20QA_EN.pdf
4. Key Performance Indicators of Knowledge Competency of Technical Teachers in Thailand: The 21st Century. https://www.researchgate.net/publication/332195190_Key_Performance_Indicators_of_Knowledge_Competency_of_Technical_Teachers_in_Thailand_The_21st_Century
5. Quality indicators in vocational education and training International perspectives, Kaaren B. David M. <https://www.ncver.edu.au/research-and-statistics/publications/all-publications/quality-indicators-in-vocational-education-and-training-international-perspectives>
6. Performance-indicators-in-vet-2645. <https://ncver.edu.au/data/assets/file/0026/9485/performance-indicators-in-vet-2645.pdf>
7. <https://edu.gov.az/upload/file/emre-elave/2017/460/RTDA-esas-fealiyyet-gostericileri.pdf>